

VÄLJASPOOL ARVESTUST

JAAK ALLIK

On laupäev, 30. jaanuar. Me vestleme Frankfurdi rahvusvahelise lennujaama baaripukkidel, pilgud suunatud talveudusele hiigla suurele lennuväljale. On mitmetunnine vahepeatus kummalisel teekonnal Teheranist Tallinna, kuhu oli mu kaasa kutsunud mees, kellega ma juba pikemat aega pole osanud suhestuda. Minu jaoks peaaegu maailma lõppu tähistanud Teherani-reis oli talle seejuures väikeseks kultuuriliseks puhkuseks pärast metsikumat matka Guatemalasse ning Belizi, milletaolisi (Nepaal, Madagaskar, Bangladesh) ta koos sõpradega juba mitmendat talve harrastab. Selle mehe võtsin ma 1994. aastal Ugalasse tööle. Rakvere Teatris Peeter Jalaka ette võetud plat-sipuhastamisele jalgu jäänuna tuli ta ennast ise meile pakkuma. Näitlejaid tol ajal Ugalas jätkus, terav puudus oli lavatöolistest. Märts Meose nimelisest näitlejast polnud ma selleks hetkeks vist kuulnud (kuigi mängitud olid tal juba nii noor Andres kui ka Paralepp), aga noormehe karusuurune kere ning mõneti abitu olek viisid mõttele pak-kuda talle kaupa, kus näitlemine ja muu lavatöö oleksid ühendatud. Pärast kuulsin, et minu järeltulija Ugalas Andres Lepik oli Märtsi teenetest pidanud päevapealt loobuma. Mees ei suutnud oma pulbitsevat energiat tol ajal veel mujale rakendada kui klaasi-

tõstmisse. See kuupäev, 12. mai 1995, sai Meose elu pöördepunktiks. Täiskarsklasena soovitas ta viinaveega näitlejatele juua veelgi rohkem, kuni jõutakse päris põhja, sest paranemine saab hakata alles sealt.

Meie järgmine jutuajamine leidis aset kümme aastat hiljem Toompea lossis. Minu vastas istus nii füüsiliselt kui psüühiliselt täiesti teine inimene: sportlik, tahtekindel ja edukas mees, kes oli selleks ajaks juba tõestanud oma kuulumist eesti teatrimänedžeride tip-pu. Vaidlesime teemal, kas riik peaks rahaliselt toetama tema juhitud ühendust R.A.A.A.M. või õigemini, kas too ühendus mahub etendusasutuste seaduse tähenduses „teatri” mõiste alla. Märtsi jaoks oli R.A.A.A.M. kaheldamatult teater, minu jaoks produktsioonifirma, kellelaolisi oli tekkinud juba mitmeidki. Kuna ta oli aga teistest nii kunstiliselt kui ka finantsiliselt selgelt edukam, siis „riiklikult mõeldes” püüdsin vältida „kaadri ja ressursside killustumist” ning soovitasin härra Meosel rakendada oma võimed riikliku teatri juhtimisele ja kandideerida vakantseks jäänud Eesti Draamateatri direktori ametikohale. Me ei leppinud milleski kokku ja jäime kumbki oma seisukoha juurde. Hiljem selgus, et teatrite rahastamiskomisjoni liikmena toetasin mina R.A.A.A.M-i mõningat (ja tänaseni püsivat) riik-

Märt Meos märtsis 2010.
Harri Rospu foto

likku finantseerimist, Märt aga... kandideeriski mängu ilu huvides sõprade poolt äraräägituna Draamateatri direktoriks. Mis näitab, et me suutsime vist kumbki ikka teineteist veenda oma seisukohtade vähemasti osaliseski põhjendatuses.

Viis aastat hiljem pean tunnustama, et Märdil oli siiski rohkem õigus, ja ega ta tol ajal arvanudki, et suudab Rein Ojale direktorikonkursil reaalselt konkurentsi pakkuda.

Käesoleval eesti teatrite „juubeli-aastal“ võib aga seetõttu lisaks saja neljakümne aastasele Vanemuisele, üheksakümneaastastele Draamateatrile ja Ugalale ning seitsmekümneaastasele Rakvere Teatrile rääkida ka kümneaastasest R.A.A.A.M-ist ja tunnustada, et need kümme aastat kannatavad

sisulises mõttes välja võrdluse nii mõnegi suurema „valaskala“ viimase aastakümnega.

Täna on R.A.A.A.M. andnud iseseisvalt 471 etendust, lisaks 33 etendust koostöös Draamateatriga („HIV“) ja 24 Rakvere Teatriga („Misjonärid“). Vaatajaid on olnud 102 551, piletitulu 17 181 517. Riigieelarvest on saadud 4 746 633 krooni (mis teeb seega dotsiooniks 21,5%, lisandub muidugi 305 920 kroonine kogutoetus Kultuurkapitalilt). R.A.A.A.M. on toonud välja 19 lavastust ja andnud tööd kümnetele näitlejatele, kel on olnud võimalus luua 135 erinevat rolli. Lavastajaid on kokku olnud üheksa (Merle Karusoo (7), Ingomar Vihmar (3), Aleksander Eelmaa (2), Katrin Saukas, Hendrik Toompere jun, Andrus Vaarik, Raimo Pass, Tõnu

Lensment, Uku Uusberg). Peale Eesti on mängitud Venemaal, Austrias, Saksamaal, Soomes, USAs, Kanadas, Uus-Meremaal ja Austraalias.

Ning mis kõige olulisem – kõik R.A.A.A.M-i produtseeritud lavastused on olnud eesti algupärandite esiettekanded, suurem osa neist kas R.A.A.A.M-i tellitud või prooviprotsessis loodud.

Üsna raske oleks öelda, et see pole teater. Ja samas ei vasta R.A.A.A.M. tõepoolest seaduses antud „etendus-asutuse” mõistele – formaalselt võttes kujutab ta endast tuba Märt Meose korteris (aadressil Süda 8-7a, Tallinn, nagu koduleheküljelt võime lugeda) ja telefoniaparaati tema voodipäitsis. Või kui nüüd päris täpne olla, siis juba mõned aastad siiski veel kahte aasta läbi palgal olevat töötajat. Sellise fenomeni mõistmiseks tuleb uurida tema teket ja funktsioneerimisprintsipi.

Ametlikult oli esimeseks teatriprojektiks, millega seostub tähekombinatsioon R.A.A.A.M., Merle Karusoo 2000. aastal lavastatud sotsiaaldraama „Save Our Souls” („SOS”), mida mängiti Tallinnas Liiva juurviljalaos. See tuli küll välja VAT Teatri sildi all, kuid selle 2001. aastal toimunud ringreisi Eestis ja osalemise 2002. aastal maailmakuulsal Viini teatrifestivalil (Wiener Festwochen) korraldas juba R.A.A.A.M. (olgu siinkohal siis õienatud ka eksitus, nagu oleks NO99 „GEP” olnud eesti teatri debüüdiks tol festivalil, aga meie ajakirjanduses on ju kombeks, et kõik, mida pole viimasel kolmel aastal juhtunud, kuulutatakse esmakordseks). Märt Meose näeb R.A.A.A.M-i tekke juuri Merle Karusoo 1997. aastal VAT Teatris lavastatud ja Draamateatri väikeses saalis mängitud „Laste riskiretkes”, mis

põhines Saar-Polli uuringuil, kõneles narkootikumide tarvitamisest ning mille väljatoomist toetas ÜRO arenguprogramm (UNDP). Selles projektis kaasa tehes sai ta maigu suhu sotsiaal-dokumentaalsest teatritegemisest, kohtus Merle Karusooaga ning koges ka seda, kuidas lavastus valmis mitmekuulise intensiivse proovitegemise käigus trupi ühisloominguna. Järgnes samuti UNDP rahalisel abil aastapäevad väldanud elulugude üleskirjutamine viiekümne kolme Eesti vanglasis mõrvasüüdistusega istunud isikuga, mis sai aluseks suurprojektile „SOS”, mille produtsent ja projektijuht oli tol ajal VATis töötanud Märt Meos. Soov teha just sellist, VATi tavaraamest väljuvat ning ka rahaliselt üsnagi riskantset ja mitmekülgset sponsorlust vajavat teatrit tõi kaasa vajaduse iseseisva, juba VATist lahus oleva „majandusüksuse” järele, milleks 24. aprillil 2000 loodigi MTÜ Ühendus R.A.A.A.M., mis põhikirja järgi on: „erinevate kultuuriprojektide läbiviimisele spetsialiseerunud vabatahtlik ühendus, mille peamiseks töömeetodiks on erineva temaatikaga dokumentaalse materjali ümbertöötamine igas vanuses publikule suunatud näidenditeks”. Teatritegijaile soovitati pakuda „raami” ehk katusorganisatsiooni, kuid kuna too nimi oli juba äriühinguna registreeritud, moodustati asutajate (Rein Kirss, Aarne Mägi, Asko Talu, Ants Lusti, Märt Meos) eesnimede esitähedest mõistatuslikult mõjuv, kuid samal ajal sisuliselt täpne nimekombinatsioon. Kuna „SOS” tõi esimesel aastal VATile kaasa rahalise miinuse, võttis R.A.A.A.M. selle edasise ekspluateerimise üle. Täna on asutajatest peale Meose jäänud ühendusega otseselt seotuks vaid

Maria Avdjuško ja Piret Kalda Merle Karusoo lavastuses „Save Our Souls”.
 Esietendus 31. V 2000 Liiva keskus. Pildistatud festivalil Wiener Festwochen.
Wiener Festwocheni foto

TTÜ inseneriharidusega Asko Talu. Teistele sõpradele jääb au olla elujõulise ja hea asja sünnitajaiks. Märt Meosel sai aga Merle Karusoo lähim organisatoorne abiline pikkadeks aastateks ja Karusoo R.A.A.A.M-i algusaastate tegelik vapp ja lipp. Tema juhendatud aidsiteemaline „HIV” (2002), lastekodulaste päritolu uuriv „Eestisse sündinud” ja Afganistani veteranide käekäiku kajastanud „Misjonärid” (2004) olid R.A.A.A.M-i esimese perioodi põhiloominguks, koostööpartneriteks vastavalt lavakooli XX lend, Humanitaarinstituudi teatrieriala üliõpilased ning Rakvere Teater.

Kui mõelda tagasi viimase neljakümne aasta eesti lavaloomingule, kus on olnud palju hinge läinud lavastu-

si ning suurepäraseid lavastajaid, siis Merle Karusoo isik kerkib esile just oma mastaapsuse ja sõnumitäpsuse poolest üsna uskumatute projektide loojana. Meenutagem üle kuue tunni kestnud lavastust „Elektra saatus on lein” Dominiiklaste kloostri suveöös, 198 korda mängitud rannateatri etendust „Olen 13-aastane”, lavakooli IX ja X lennu ühistööd „Makarenko koloonia”, peaosas Aarne Üksküla, meie harrastusnäitlejate tippsaavutust „Circulus” Pühajärve kaldal, Pirgu keskuse elulugude sarja, millest kasvasid välja Draamateatri lavastused „Kured läinud, kurjad ilmad” ja „Küüdipoisid”. Eesti kõigi aegade parimaks integratsiooniprojektiks aga oli ja on jäänud R.A.A.A.M-ile alguse pannud „Save

Hendrik Toompere jun ja Sulev Teppart Aleksander Eelmaa lavastuses „Külmetava kunstniku portree“. Esietendus 3. VII 2004 Viinistu kunstimuseumis.

Our Souls“. Liiva juurviljalattu loodud sünye vanglamaailm ning nii eesti kui vene näitlejate eredalt mängitud ehedad elulood ei unune vist kellelgi, kes seda sündmust külastasid. Nagu ei saa meelest minna ka see südamlük soojus ja pisarateni ulatunud meeleliigutus, mille manas esile EHI tudengite ja Haiba lastekodu laste ühistegevus lavastuses „Eestisse sündinud“. „Misjonärid“ on kahtlemata kõige ausamalt sõjavalu ja juba tänapäeva poliitika häbitust läbi valgustanud lavateos meie viimaste kümnendite teatripildis. Nende lavastustega samal ajal korraldas Karusoo koos R.A.A.A.M-iga ka kuusteist kahekuulist koolitust „Kes ma olen?“ ca kaheksaja seitsmekümnele venekeelsele noo-

rele, aidates neil otsida ja mõista oma päritolu ning selle tähendust tänases Eestis, ning tõi ühekordse esitlusena välja ka Eestimaa mustlastega loodud samanimelise projekti. Teame, et Karusood on alati iseloomustanud erakordne nõudlikkus oma kaastöötajate vastu, mida andestab vaid tema samasugune nõudlikkus enese vastu. Seetõttu tundub kõrvaltvaatajale väikese ime-na Märt Meose suutlikkus juba üle aastakümne Merlega viljakat koostööd teha. Tahaksin sellega öelda, et juba ainuüksi Karusoo abistamise eest tõepoolest oluliste projektide elustamisel ja lavastuste loomisel väärisksid R.A.A.A.M. ja Meos teatrilukku minemist. Kuid see oli alles algus. Märt ise võtab saadud kogemuse kokku sõna-

Margus Prangel, Harriet Toompere, Mait Malmsten, Jan Uuspõld, Raimo Pass ja Tiit Sukk Hendrik Toompere jun lavastuses „Põrgu värk”. Esietendus 9. VII 2005 Viinistu kunstimuuseumis.

Viktoria Toompere fotod

dega: „Pärast Karusooga töötamist ei tunne ma aukartust ühegi eesti lavastaja ees ja olen valmis töötama kõigiga.” Tekkinud oli finantsiline ja organisatoorne võimekus toetada ka teisi häid ideid.

2004. aastal algas R.A.A.A.M-i ajalooteine periood, mida võiks nimetada „Viinistuks”. Nagu suurte asjadega tavaliselt, mängis ka siin rolli juhus. Sõber Raimo Pass oli kiitnud Viinistus avatud kunstimuuseumi, siis mindi sinna juba üheskoos Mart Kivastikuga, kes pakkus idee kirjutada näidend Konrad Mäest. 2004. aasta jaanuaris julgeti plaan välja pakkuda Jaan Mantskile ja nii sündiski Viinistu vabaõhuteater, mis mõne aastaga muutus Eesti popimaks suvelavaks. „Külme-

tava kunstniku portree” loomisel langetas kokku palju häid asju. Täiesti uus ja alles ehitusjärgus olev paik ning võitlus üsnagi vihmade suvega lisas trotsi ja kirge projektile, mis ühendas kujutava ja teatrikunsti. Passi poolt mängu toodud Kivastik pakkus võimaliku lavastajana välja Aleksander Eelmaa, kes omakorda tõi kaasa Üksküla. Arne idee oli paluda osalema ka Võsul raskest haigusest pikkamisi paranev Mikk Mikiver, kellest lähtuv erakordne aura oli äärmiselt oluline kogu prooviprotsessis. Konrad Mäe rolliga hiljem aasta parima meesnäitleja auhinna võitnud Hendrik Toompere jun liitus trupiga peaaegu viimasena, kuid mõistis kohe võimalust ja vastutust nii peaosalisena kui ka teistele

nõuandjana. Lõpptulemus (esietendusel mängis Mikiver kaasa) veenis jäätitult kogu publikut, kelle seas viibis Lennart Meriga eesotsas üllatavalt palju tippintellektuaale. Täismaja oli kindlustatud algusest peale ning kogu projekti pärjasid külalisetendused USAs ja Austraalias, kus mängitigi „Külmetava kunstniku portree“ viimane – kuuekümmes – etendus. Kokkuleppel Kivastikuga sai alguse kolm suve väldanud kunstnike sari selles kunstilembeses paigas. 2005. aastal valmis „Põrgu wärk“ Eduard Wiiraltist ja 2006. aastal „Kits viiuli ja õngega“ Elmar Kitsest. „Põrgu wärk“ tõi lisaks mitu aastat kestnud publikumenule kaasa ka 2005. aasta lavastajaauhinna Hendrik Toomperele ning viis preemiat 2006. aastal peetud Balti teatrifestivalilt.

R.A.A.A.M-i sissetöötatud Viinistu muutus ahvatlevaks esinemispaigaks ka teistele teatritele. 2006. aastal etendas Draamateater seal Toompere lavastatud Andrus Kivirähi „Sürrealiste“ – samuti ju kunstnike lugu. Oma menult jättis see lavastus R.A.A.A.M-i tollesuvised „Kitse“ mõnevõrra varju. Küsimusele, miks ta ise „Sürrealistidest“ kinni ei haaranud ja näidendi koos mängupaiga ja „Põrgu wärgile“ edu toonud lavastajaga siis n-ö ära andis, vastas Meos, et on harjunud kokkulepetest kinni pidama – Kivastikult oli tellitud näidend ja see tuli ära teha. See (tänapäeva Eesti) ärimehe jaoks pisut ootamatugi loogika annab põhjust pisut sügavamalt valgustada mõningaid produtsent Meose põhimõtteid. Viimastel aastakümnetel Eestis ridamisi sündinud (ja ka surnud) nn väiketeatrid on oma enamikus loodud lavastajate või lavastajaambitsioonidega isikute poolt korvamaks kas

riigiteatritest kõrvalejäetust või leidmaks kasulikku rakendust riigiteatri tööst ülejäävale (suve)ajale ja energiale. Ka omanäolised ning end tõestanud (ja alalise riikliku finantstoetuse pälvinud) Von Krahli Teater, VAT Teater ja Theatrum on selgelt kunstilise juhi kesksed, kes moodustab trupi, valib repertuaari ning lavastab (või kutsub lavastajad). Me teame neid kui Jalaka, Toikka ja Petersoni teatrit. Tunneme ka Dvinjaninovi, Roman Baskini, Ivar Põllu teatrit ja hakkame harjuma Rednar Annuse, Tamur Tohver, Johannes Veski jt teatritega. Hannes Villemsoni Komöödiateatri eripäraks on teatriomaniku enese tõlgete ja töötluste ettekandmine. R.A.A.A.M. on aga puhtakujuline produtsenditeater, mida juhib end kunstiliselt varjus hoidev, kuid teatrit professionaalselt tundev, head ja halba eristada oskav ja seda ka välja öelda julgev, kindla maailmavaate ja kunstinägemusega omanik. Ma ei usu, et on üldse palju inimesi, kes mõistat R.A.A.A.M. seostaksid konkreetselt nimega Märt Meos. Tallinna Pedagoogilises Instituudis 1990. aastal lavastajapaberid saanud (diplomilavastus Puškini „Pidu katku ajal“, juhendaja Urmas Allik) ja kahes teatris näitlejana töötanud Meos arvab, et näitlemine teda ei huvita ja materjali, mida ise väga lavastada tahaks, pole ta kohanud. Avastanud endas produtsendi, teab ta aga väga selgelt, millist teatrit ja kellega koos ta teha soovib. Teda ei käivita numbrite kokkulugemine, vaid teatri tegemine koos lavastajaga, kellega oleks ühine hingamine. Ehk tema enda sõnade kohaselt: „Kui sa pingutad õige asja nimel ja tulemus on hea, siis tasub tõesti pingutada.“ Ideaaliks on kunagi nähtud etendus, mille lõpul teatri direktor saalis nuttis. Sellise tulemuse

Inga Allik, Jaan Rekkor, Sepo Seeman, Raimo Pass, Ago Anderson ja Maria Soomets
Andrus Vaariku lavastuses „Muna EÜE ehk viimane kava”. Esietendus 20. VII Suu-
rel Munamäel.

Foto Maria Soometsa erakogust

saavutamiseks on aga inimesel, kelle käes on tegelikult kõik niidid, vajalik end võimalikult tagaplaanil hoida, sest projektid õnnestuvad tõeliselt siis, kui tegijad tunnevad, et kõik, mis nad teevad, on nende endi oma ja nende endi tehtud. Ja paistab, et R.A.A.A.M-i sildi all on paljud inimesed viljakalt ja loominguiliselt töötades tundnudki, et nad teevad „oma”, mitte „Meose” teatrit, ja nii on see ju ka tõepoolest olnud.

R.A.A.A.M-i repertuaarivalikul on otsustav sõna loomulikult Meosel ja seni on see tõepoolest lähtunud riskantsest printsipist: mängida (ja tekitada) eesti autorite uudisnäidendeid. Valitud

on seega tihti mitte valmistekste, vaid on usaldatud autoreid, kes on tõestanud oma usaldusväarsust. Nii on kümne tegevusaasta jooksul tellitud kokku kaksikümme kaks draamateksti, millest üheksateist on jõudnud lavale. Neist seitse pärinevad Mart Kivastiku sulest, mis näitab Meose „autoritruudust”, kuid samas on just „lemmikautoriga” seotud ka R.A.A.A.M-i ajaloo suurim konflikt, kui trupp keeldus pärast esimesi proove (juba välja-reklaamitud esietenduse juures) mängimast Kivastiku EÜE-ainelist lugu ning kiiruga tuli Lauri Vahtrelt tellida uus tekst. See fakt annab selgemini kui

Elina Reinold, Jaak Johanson ja Mart Koldits Katrin Saukase lavastuses „Tuult tiibadesse!“. Esietendus 27. VI Hüturu mõisas.

Peeter Lauritsa foto

miski muu tunnistust Meose kui „teatriomaniku“ sõltumatust otsusekindlusest, aga ka diplomaadioskusest, sest Kivastikuga (vaatamata tema raskele iseloomule) suhted ei katkenudki. Küllap aitas leppimisele kaasa ka see, et too tõepoolest räige tekst leidis järgmisel suvel endale sobivama trupi Tartu Üliõpilasteatri näol, aga samas kirtsutasid kriitikud nina ka Muna-mäel etendunud „asendusteksti“ peale. Head suhted tunduvad Meosel olevat säilinud ka enamiku teiste oma koostööpartneritega. Kui alates 2006. aastast võiksime rääkida R.A.A.A.M-i ajaloo kolmandast etapist „Laienemine“, mis tähendab ka „talvelavastuste“ tegemist ning siirdumist Viinistust teistesse suvistesse etenduspaikadesse

meie kaunil kodumaal, siis on iseloomulik, et Meos ei „tõmble“, vaid on säilitanud nii esimese „Karusoo perioodi“ liini kui jätkanud ka suvelavastuste loomist Viinistul. Teatri (kasutagem siis lõpuks ometi seda sõna) oma nägu on nüüd selgesti välja kujunenud ja ilmselt ka avalikkuse teadvusse jõudnud. Selleks on Eesti aja- ja kultuuriloo uurimine ja interpreteerimine teatrikeeles. Koostöös Merle Karusoo ja Katrin Saukasega valmisid lavastused Marie Underist („Under“, 2006) ja Betti Alverist ning Heiti Talvikust („Võlg“, 2007), mida on mängitud paljudel lavadel üle Eestimaa. Ühes Mart Kivastiku ning Ain Lutsepa ja Roman Baskiniga loodi lavastus Johan Laidonerist („Sõdur“, 2007),

millega jõuti taas külla Austraalia ja USA eestlastele. Viinistu on viimastel aastatel usaldatud Ingomar Vihmari mängumaaks ja jällegi ei ühtki sammu kõrvale „repertuaarivaliku peateest“, kuigi „pühade“ teemade ja isikute käsitlemine on tänu Kivastikule („Eesti asi“, 2007 ja „Käsu Hansu ajalootund“, 2009) ning Andrus Kivirähile („Keiserlik kokk“, 2008) muutunud veelgi ülemeelikumaks, nii et need lavastused on leidnud ka pahakspanijaid ja pole kõik olnud ehk nii publikumenekad, kui olid Viinistu algusaastad. 2006. aastal siirdus R.A.A.A.M. Haanja vallavanema kutsel Munamäele, kuhu ehitati vabaõhulava kohalike metsavendade elu käsitlenud muusikalise lavastuse „Minust jäävad ainult laulud“ tarbeks (tekst: Lauri Vahtre, lavastaja: Tõnu Lensment, muusika ansambli Untsakad). Eituspaik sobis tolle etenduse jaoks ideaalselt, täielamuseks jäi puudu lavastaja suutlikkusest dramaturgilt ja muusikalist külge ühtseks tervikuks siduda. Järgmisel suvel EÜE legendaarse 1982. aasta kokkutuleku 25. aastapäeva auks samas etendunud „Muna EÜE ehk Viimane kava“ on kunstilises mõttes olnud ehk R.A.A.A.M-i kõige kahtlasem saavutus, kuid ka sellel valikul on oma õigustus – jäädvustused mõned tol kunagisel kokkutulekul sündinud vaimukad taidluskavad („Euromais“) ning anti põhjus ka paljudele EÜE-katele taaskohtumiseks. 2008. aastal pakus Saue vald R.A.A.A.M-ile uueks „suvesaaliks“ endise Hüüru koolimaja (mõisaks oleks seda Eesti ühe rikkaima valla poolt laokile jäetud hoonet piinlik nimetada). Selles pisikeses saalis on Uku Uusbergile („Vahepeatus“, 2008) ja Katrin Saukasele („Tuult tiibadesse“, 2009) antud võimalus lavasta-

da omaenese kirjutatud tekste. Katrin Saukas, kelle (abituriendi)käte kõrval kunagi pisike Märt Kadrina keskkooli esimese klassi avaaktusele marsis, on nii näitleja, elulugude koguja kui ka tekstide loojana olnud R.A.A.A.M-iga kogu kümnendi ehk kõige püsivalt seotud isik, nii et talle lavastajarolli võimaldamine oli ootuspärane. „Vahepeatus“ mindi aga lausriskile, sest Uusberg oli oma kaheleheküljelise „käsikirja“ pakkunud õige mitmele teatrile ja seal vaid nõutust kohanud. Tulemusena sündis lavastus, mis pälvis 2009. aasta draamafestivalil kaks auhinda ning mida käesoleval aastal saavad näha ka Venemaa ja USA vaatajad.

Täna on R.A.A.A.M. (st Märt Meos) valmis uuteks väljakutseteks. Ehitamisel on veel üks suvesaal. Kümme aastat kestnud omamaise dramaturgia „järeleaitamine“ võib ilmselt hakata laienema juba ka kodumaise režii aitamisele neile välismaalt nimekaid eeskujusid tuues ning noorematele annetele ka pikemaajalisi õppereise võimaldades. Vaikselt ja märkamatult on eesti teater saanud endale aruka mõjutaja, kelle sihipärane tegevus ületab tulemuslikkuselt Kultuuriministeriumi vaid raha laialijagava „teatripoliitika“.

Kas R.A.A.A.M. on siis teater? Muidugi mitte, R.A.A.A.M. on lihtsalt väljaspool arvestust.